

MTA GAZDÁLKODÁSTUDOMÁNYI BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE: 20 ÉVES A GB TUDÁSMENEDZSMENT MUNKABIZOTTSÁGA

Összeállították: Noszkay Erzsébet tiszteletbeli elnök, Kiss Ferenc elnök, Obermayer Nóra főtítká

A jeles évforduló alkalom arra, hogy áttekintést adjunk a Tudásmenedzsment (TM) Munkabizottság két évtizedéről. Annál is inkább, mivel az évforduló alkalmából vezetőségváltás is történt, a Bizottság alapító elnöke, Noszkay Erzsébet professzor asszony, aki húsz éven át elnökként is vezette ezt a Bizottságot, átadta a stafétabotot a két évtizeden a Bizottságban Főtítkáként működő Kiss Ferencnek, míg a Főtítkári posztot ezentúl Obermayer Nóra tölti be.

A sok munkával és odaadó építkezéssel, fejlesztéssel járó bizottsági működést talán legtömörebben egy-két számadattal jellemezhetjük leginkább. Így:

- a Bizottság megalapítása 12 fő részvételével zajlott (néhány egyetem, alkalmazásfejlesztő és vállalati TM-t alkalmazó cég képviselőjében), napjainkra a Bizottság taglétszáma 150 fő felett mozog,
- a TM Munkabizottság szinte indulásától fogva önálló honlapot (www.tudasmendzsmnt.org) működtet, melyen minden fontos eseményről, – külön a konferenciákról, a kiadott művekről és egyéb fontos tudnivalókról – a látogató számára naprakész tájékoztatást nyújt,
- a 20 év alatt a TM Munkabizottság részről 11 kötet jelent meg, ebből 3 olyan – a TM Munkabizottsági válogatott írásokból készült – gyűjteményes kötet, mely az elnök asszony N&B Kiadójának magánkiadásában, további 4 kötetet az Akadémiai Kiadó gondozásában, míg 3 kötet angol, illetve egy német nyelven további kiadók révén jelent meg,
- évente több, különféle szaklapban jelennek meg a Munkabizottság tagjainak publikációi, illetve monográfiái, a legváltozatosabb külföldi szaklapokban publikációk sokasága és/vagy konferencia-előadásai teszik őket ismertté,
- a Munkabizottság az alapító workshopot követően minden évben önálló konferenciát szervez, de számos egyetem rendszeres tehetséggondozási – illetve alkalmazásfejlesztési cégek műhely is működtetnek tagjaikkal együttműködésben – műhelyfoglalkozásokkal, amelyek egy része külső résztvevők bevonásával ismeretterjesztő céllal zajlik,
- ma már nincs olyan egyetem, ahol Doktori programokban ne szerepelne a témakiírások között a tudásmenedzsment, amelyekre mind több PhD-jelölt jelentkezik és végez el sikeresen.

A 20 éves Munkabizottság töretlen fejlődését és népszerűségét működési elvének köszönheti, amely mindvégig, mai napig is, nyitott közösségnek mondható, ahol szívesen látott volt minden résztvevő. Legyen az egyszerű, kíváncsiskodó laikus, vagy épp értő szakember, kutató, esetleg TM-fejlesztő, vagy épp az alkalmazások minél jobb mód-

széret kereső, vagy abban már jeleskedő cég munkatársa, egyetemi oktató, vagy szakdolgozati témát kereső felsőoktatási, vagy a témában már elmerülten kutató PhD-jelölt. Ebben az építkező–fejlesztő Munkabizottságban mindenki megtalálta magának, a problémájára keresett választ, vagy éppen partnert, köszönhetően annak a sokrétűségnek, amely a Munkabizottság szakmai összetételét (filozófus, bölcsész, közgazdász, mérnök, pszichológus stb.) és TM-tapasztalatait és eredményeit – kutatástól, oktatáson, praxison és tanácsadásig – a mai napig jellemzi.

Ha meg kívánjuk határozni, milyen szerveződés is ez a TM Bizottság, akkor az a – tudományos igényeket is kielégítő – meghatározás, hogy ez egy hálózat, egy tapasztalati tudásközösség¹.

Ez a közösség egy igen tudatos hálózatépítés és irányítás útján eljutott 2016. évben oda, hogy abban az évben a TM Munkabizottságon belül képes volt „kitermelni” egy stabil szakértői magot, kutatóműhelyt (Tacit tudás Kutatóműhely), amelynek tagjai mind elkötelezett, tudományos minősítéssel rendelkező, kutatói a tudásmenedzsmentnek – és az eddigieknél jóval célirányosabban és havi rendszerességgel találkozva foglalkoznak a tudással és annak sokrétű kérdésselvetéseivel, kettős célból:

- Egyfelől, hogy általánosságban is közelebb kerüljenek a tacit (hallgatolagos) tudás szubsztanciájához, természetéhez, különösképp a mesterséges intelligencia alkalmazásainak előrehaladásával átalakuló társadalmi, gazdasági összefüggésszervezetekre és az új tudásigényekre, valamint az abban formálódó lehetőségekre, illetve veszélyekre. Ebben a munkában hatalmas lehetőség az, hogy minden műhelyrésztevő a maga tudásmenedzsment-területének nézőpontja szemszögéből igyekszik a kutatói kérdéskörének mélyéből felszínre hozni a vonatkozó megfigyeléseit.
- Másfelől hatékonyságot fokozó az is, hogy a Kutatóműhely résztvevői az éppen aktuális kutatásuk részben és/vagy egészében megfogalmazott eredményeit – még közlés előtt – vitára bocsájtják, és így az esetleg nyitva maradt kutatói kérdésekhez a műhelykollégák véleményét, cáfoló vagy megerősítő érveit, kutatásukban gazdagítóan hasznosíthatják.

A huszadik, jubileumi évforduló kellő megünneplését két esemény fémjelzi. Az egyik a múlt év október 12-én Veszprémben, az MTA VEAB székházában a „Tudásmenedzsment a következő két évtized határán” címmel megrendezett XX. jubileumi, ünnepi konferencia, illetve 2023. év szeptemberében az Akadémiai Kiadó gondozásában, ugyanezen címmel a „Tudásmenedzsment a következő két évtized határán” (Noszkay Erzsébet szerkesztésével) megjelent gyűjteményes kötet.

A kötet szerzői – akik egyúttal egy-egy tudásmenedzsment-korszakra épülő klasszikus TM-iskolák jeles hazai képviselői is – különféle módszerek segítségével vállalkoztak az elmúlt 20 év tudásmenedzsment-kutatásainak és keretrendszerének összefoglalására, amelynek legfontosabb megállapításait 10 tanulmányban adták közre.

A kötet indulásképp – Noszkay Erzsébet tollából – a Tudásmenedzsment™ hazai fejlődéstörténetét vizsgálja, foglalja össze. Ezt követően négy tanulmány hazai és nemzetközi gazdasági-társadalmi összefüggésekre kitekintve vizsgálja a tudás megszerzésének, kezelésének és felhasználásának hatásait a vállalatokra, a munkavállalókra és az egyének életére, újabb négy tanulmány a tudáskezelés különböző menedzselési aspektusait elemzi, végül a jubileumi kötetet egy filozófiai ihletésű a tudásmenedzselés etikai dilemmáival foglalkozó tanulmány zárja.

Noszkay Erzsébet (A tudásmenedzsment (TM) hazai fejlődéstörténete) tanulmányának célja, hogy bepillantást nyújtson az MTA GB Tudásmenedzsment Munkabizottságának elmúlt 20 évnyi munkásságába. A cikk keresztmetszetet kínál a tudásmenedzsment témakörét érintő legizgalmasabb kérdések és korszakok, és azt tükröző – alapvetően a Munkabizottság körében születő – relevánsabb munkákból szemezgető felvillantására. A szerző azonban nemcsak a TM fejlődésének eddigi fontos eredményeivel és történéseivel foglalkozik, de Epilógusában jövőbeli, potenciális célok és törekvések is helyet kapnak.

Boda György és Láncz Gábor (Esély a felzárkózásra – csak tudásalapon) tanulmánya azt fejt ki, hogy Magyarország gazdaságát rendszerváltás utáni korszerűsödése csak a fejlett országok követésére tette képessé – érdemi konvergencia nélkül. Bármennyi tőke áramlott is az országba, a növekedés ütemét a hazai munkaerő termelékenységének növekedése határozta meg. A hazai konvergencia hiányosságai három súlyos tényezőre (az ún. közepes jövedelmi csapdára, gazdasági szerkezetünk függőségére, s mindezzel is összefüggő félperifériás helyzetünk újratermelődésére) vezethetők vissza. Érdemi utoléréshez jelentős emberi beruházásokkal, valamint a szakmastruktúra fejlődését fékező olyan korlátok leépítésével, mint a közepes jövedelmi csapda, a függő gazdasági fejlődés és a félperiférikus társadalmi viszonyok meghaladásával lehet.

Szívós Mihály (Tudásviszonyok és szakpolitikák. Európai és nemzetállami szintű szakpolitikák hatékonysága a hallgatólagos tudás elmélete szempontjából) azt vizsgálta, hogy a hallgatólagos tudás elmélete szempontjából a szakpolitikáknak a közpolitika-alkotás folyamata és a tudatos tudásmenedzsment révén történő kialakítását és megvalósítását hogyan segítheti elő a hallgatólagos tudás egyes altípusainak ismerete és felhasználása.

Obermayer Nóra (A digitalizáció korszaka a tudásmenedzsment fejlődéstörténetében) tanulmányának célja, hogy kiragadjon a tudásmenedzsment fejlődési korszakából egyet, a jelenleg is tartó digitalizáció korszakát, és előbb elméleti szinten, majd pedig a szerző saját kutatásainak bemutatásán keresztül szemléltesse azt. Az eredmények azt vetítik előre, hogy hazánkban nagy szükség van a munkaerő képzésére, a digitális tudás elsajátítására és a digitális kompetencia fejlesztésére.

Bögel György és Bisan Abdulkader (A tudás unikornisai) tanulmánya az egymilliárd dollárnál többre értékelt, globális megjelenésre képes, csúcstechnológiát használó fiatal vállalkozásokra, az úgynevezett unikornisokra fókuszált. Az unikornisok sikerüket döntő részben a felhalmozott intellektuális tőkájüknek köszönhetik, aminek két fő összetevője van: egyfelől a képzett tudósok, fejlesztők által hozott és gondozott tudományos és mérnöki ismeretek, másfelől az üzleti, vezetési szak tudás, amit aktív befektetők, tapasztalt kockázati társaságok biztosíthatnak a tőke mellett egyfajta „kiegészítő szolgáltatásként”. Cikkükben bemutatták, hogy milyen eredmények születhetnek ott, ahol ez a két összetevő szerencsésen találkozik.

Bencsik Andrea (A szervezeti tudás fenntarthatósága és feltételrendszere) saját gondolatait összegezve készült holisztikus szemléletű elméleti modellt mutat be, amely megalapozza a fenntartható tudás koncepcióját. Az elmélet igazolására kvalitatív módszertannal (interjútechnika) végzett gyakorlati vizsgálatok valósultak meg, amelyek eredményei igazolják az elméleti modell létjogosultságát.

Borgulya Ágnes (Tudáskommunikáció a vállalatban belül) tanulmányának tárgya a vállalatban belüli tudás megszerzését lehetővé tevő kommunikáció, tudáskommunikációhoz kapcsolódó ismeretek rendszerezése. Módszerét tekintve szakirodalomra épülő rendszeralkotás egészül ki saját kutatási adalékokkal.

Véry Zoltán (A tudás digitális tárgyainak sokoldalú kontrollja) arra kereste a választ, hogy miként tagolódhat a szervezeti személyes és a társas tudás, illetve a tudáskontroll egésze. Milyen diszciplínák, szabályok, elvek mentén alakult ki a gondolkodás és beszéd módja, és milyen tudástechnológiákat alkalmaznak ma és a jövőben?

Kiss Ferenc (Fenntartható tudástranszfer-technológiák) tanulmánya a sikeres és fenntartható tudástranszfer-folyamatok jellemzőit vizsgálja. Bemutatja, hogy a mindennapokban pongyolán használatos fenntarthatóság fogalmához képest melyek a fenntartható folyamatok sajátosságai. Tárgyalja, hogy melyek a tudástranszfer-folyamatok siker- és kudarctényezői. Végezetül jellemzőik alapján osztályokba sorolja a technológiákat és röviden áttekinti a legfontosabbakat.

Tomka János (Alkalmazható-e az aranyszabály-alapú etika a tudásmegosztásban?) tanulmánya azt vizsgálja, hogy miért van szükség etikára a tudásmenedzsmentben, és bemutatja az ezen a területen tipikusan elkövetett főbűnököt, majd rátér a 7 főbűn legsúlyosabb következményének ismertetésére. Az etikusság javítására tett kísérletek összefoglalása után bemutatja az aranyszabály lényegét és kihívásait. Befejezésül az aranyszabály lehetséges változatát villantja fel a 7 főbűnre.

Jegyzet

- 1 A tapasztalati (praxis) közösség, olyan embercsoport, akiknek
- közös az érdeklődésük,
  - hasonló problémák megoldásán dolgoznak,
  - azonos szenvedélyük van,
  - akik a tudásukat az adott szakterületen folyamatos együttműködés segítségével mélyítik.